

Grundskolan, åk 4-9

Modul: Att främja elevers lärande i NO, I

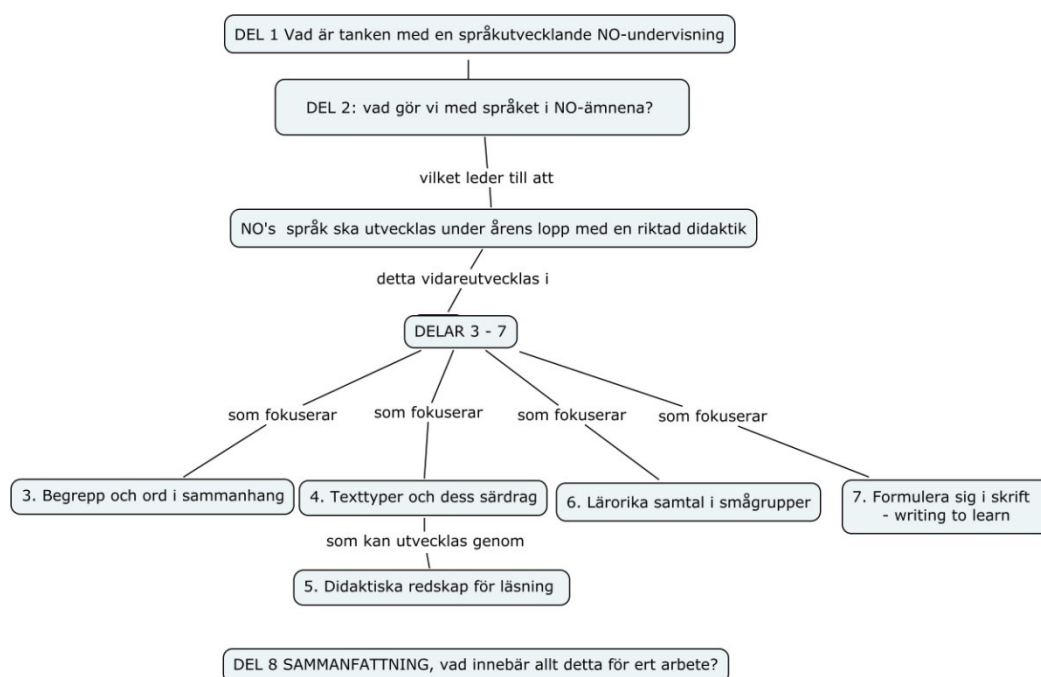
Del 1: Introduktion - språkutvecklande arbetssätt i NO-ämnen

Introduktion till ett språkutvecklande arbetssätt i NO-ämnen – modulens upplägg

Maaïke Hajer, Malmö Högskola

Modulens upplägg

I modulens åtta delar presenteras en språkutvecklande didaktik för NO-undervisning i grundskolan, åk 4-9. Språkutvecklingen utgår från tre perspektiv som kan anses grundläggande, och dessa är kontextualisering, interaktion och språklig stöttning.

Figur 1. Begreppskarta över modulen

I del 2, NO-undervisning som kommunikativ verksamhet, går vi mer på djupet rörande ämnesspråkutveckling. Vi diskuterar och visar vad det betyder att med hjälp av språket lära sig delta i NO-världen, och vi vill framhålla betydelsen av att läraren får höra hur olika elever närmar sig tankesätt och uttrycksformer som passar NO-ämnenas sätt att formulera kunskap. En förutsättning för detta är att alla elever får komma till tals i undervisningen. Ett praktiskt arbetssätt presenteras i den så kallade EPA-modellen: *enskilt, par, alla*, där det

Grundskolan, åk 4-9

enskilda momentet och därefter utbytet med en kamrat ska ge förutsättningar för alla att kunna delta i helklassamtalet.

I del 3, Ordförråd och begreppsutveckling i NO-ämnena, har vi fokus på ord och begrepp som byggstenar för kunskapsutveckling. Det är inte bara ämnesspecifika begrepp som är viktiga, utan även ett allmänt skolspråk, ämnesövergripande begrepp och inte minst ord som uttrycker samband mellan begrepp. Bland annat visas hur begreppskartor kan fungera som didaktiskt redskap, som genom att visualisera tankerelationer stöttar elever, för att de ska upptäcka och sätta ord på ämnesbegrepp och sambanden mellan dem.

I del 4, Texter och texttyper i NO-ämnena, har skrivna texter en central ställning. Dessa kan ha olika syften som återspeglas i textens struktur och sätt att skapa mening. Vad läser och skriver eleverna i ämnet? Vilket särskilt syfte har olika texttyper och användning av just de ord och den satsbyggnad som valts? Här diskuteras hur och varför texters särdrag är viktiga att uppmärksamma elever på. Textens plats i dagens undervisning behandlas, och reflektioner kring den egna undervisningspraktiken främjas. Lärare får möjligheter att pröva sätt att uppmärksamma och medvetet arbeta med texter som en del i sin NO-undervisning.

Ett logiskt steg blir då att i del 5, Läsning i NO-ämnena, vidare behandla didaktiska redskap som kan främja läsning av ämnestexter och samtalande kring texters innehåll. Användning av olika lässtrategier omfattar även lärarledda helklassamtal. I del 6, Smågruppssamtal i NO-undervisning, presenteras ett didaktiskt redskap som avser att skapa förutsättningar för ett mer utforskande ämnessamtal i mindre grupper där alla elever kommer till tals. Dessa samtal kompletterar de lärarledda helklassamtalen och ska ge eleverna tillfälle att med varandras hjälp utveckla sina tankar i ämnet. I del 7, Skriva för att tänka och lära i NO-ämnena, presenteras en arbetsform som främjar utforskande skrivande, som gynnar elevers ämneslärande. På ett strukturerat vis utmanas eleverna att individuellt och tillsammans uttrycka sina tankar, först med ett mera vardagligt språk och därefter på ett mera ämnesspecifikt språk.

I del 8, Att främja elevers lärande – språkutvecklande NO-undervisning, återkommer vi till helhetsperspektivet. Här gäller det att summera vad lärargruppen har kommit fram till om betydelsen av språkutvecklande arbetssätt och om hur man planerar för sådana aktiviteter och hur de kan användas i undervisningen. Modulens huvudtankar sammanfattas och vi blickar framåt mot fortsatt utveckling.

Det är vår förhoppning att modulen ska ge lärare inspiration, kunskaper och praktiska redskap som kan anpassas till den egna praktiken. Genom att fånga upp lärargruppens erfarenheter under D-momenten, kan gruppen under arbetet med modulen bygga upp sin egen uppfattning och version av ett språkutvecklande arbetssätt. Under ert första möte kan ni därför diskutera vilken dokumentationsform ni föredrar för att samla era frågor och tankar under arbetet med modulen.